

TEKST 1

Które czynności lombard są opodatkowane VAT

Rozliczenia | Działalność lombardowa na pierwszy rzut oka wydaje się mało skomplikowana pod względem podatkowym. Pogłębiona analiza prowadzi jednak do odmiennych wniosków

Maciej Jurczyga

Umowa lombardowa jest umową nienazwaną, nie uregulowaną w przepisach i zawierającą elementy różnych stosunków prawnych. Jednym z dwu podstawowych jej elementów jest pożyczka, a zatem przeniesienie na biorącego pożyczkę własności określonej ilości pieniędzy oraz zobowiązanie się pożyczkobiorcy do zwrotu tej samej ilości pieniędzy wraz z odsetkami. Drugim elementem jest upoważnienie pożyczkodawcy do sprzedaży rzeczy ruchomych wydanych mu jako zabezpieczenie i zaspokojenie się z uzyskanej ceny. Takie upoważnienie może opierać się na różnych tytułach prawnych np. własności, pełnomocnictwa, czy umowy komisji. Wynika z tego, że istotną cechą umowy lombardowej jest przeniesienie własności określonej ilości pieniędzy w zamian za przeniesienie własności rzeczy ruchomych, z których pożyczkodawca, w przypadku nie spłacenia długu w oznaczonym terminie, może zaspokoić się w sposób dowolny, także poprzez sprzedaż.

Odsetki

Zgodnie zaś z ustawą o VAT, przez świadczenie usług, które podlega opodatkowaniu, rozumie się każde świadczenie na rzecz osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, które nie stanowi dostawy towarów. Tym samym udzielanie pożyczek pod zastaw co do zasady podlega opodatkowaniu. Jednocześnie, w myśl art. 43 ust. 1 pkt 38 ustawy o VAT, zwalnia się od podatku usługi udzielania kredytów lub pożyczek pieniężnych oraz usługi pośrednictwa w świadczeniu usług udzielania kredytów lub pożyczek pieniężnych.

W związku z tym, podstawowe źródło przychodów podatnika prowadzącego lombard, a więc odsetki od udzielonej pożyczki będą podlegały zwolnieniu od podatku VAT. Podobnie będzie z opłatami manipulacyjnymi oraz prowizjami.

Opłaty za przechowanie

Wątpliwości mogą się natomiast pojawić odnośnie opłaty za przechowanie przedmiotu stanowiącego zabezpieczenie. Mianowicie, przyjęcie jako zabezpieczenie rzeczy powoduje wykonanie czynności prawnych polegających na przechowaniu za wynagrodzeniem. Opłata za przechowanie wynikająca z przyjęcia, zabezpieczenia, ochrony, oznaczenia, należącego składowania, ubezpieczenia i wydania rzeczy, nie jest kosztem pożyczki, należy natomiast do wynikających z innych przepisów prawa kosztów zabezpieczenia pożyczki. Z drugiej zaś strony, istotą działalności lombardów jest udzielanie pożyczek pod zastaw i świadczenie takiej usługi bez przyjęcia należytego zabezpieczenia jest nieracjonalne.

Dlatego pomimo tego, że przechowanie rzeczy ruchomych może samo w sobie stanowić odrębną całość, w przypadku lombardów jest ono właściwe oraz niezbędne do świadczenia ich podstawowych usług. Z tego względu, na podstawie art. 43 ust. 13 ustawy o VAT, przechowanie będzie również podlegać zwolnieniu z opodatkowania, jako usługa stanowiąca istotny i niezbędny element usługi głównej, która z opodatkowania jest zwolniona. Pogląd taki potwierdziła m.in. Izba Skarbowa w Katowicach w interpretacji z 28 kwietnia 2011 r. (IBPP3/443-163/11/PH), Izba Skarbowa w Bydgoszczy w odpowiedzi z 24 czerwca 2011 r. (ITPP1/443-441/11/MN) oraz Izba Skarbowa w Poznaniu w interpretacji z 12 lipca 2011 r. (ILPP2/443-665/11-2/MN).

Sprzedaż przewłaszczonej rzeczy

Zabezpieczenie udzielonej przez lombard pożyczki dokonywane jest najczęściej w drodze przewłaszczenia. Przewłaszczenie rzeczy na zabezpieczenie polega na przeniesieniu własności rzeczy na wierzyciela z równoczesnym zobowiązaniem go – pod warunkiem uiszczenia w terminie zabezpieczonego długu – do powrotnego przeniesienia własności rzeczy na dłużnika. W razie niewykonania przez pożyczkobiorcę zobowiązania w umówionym terminie, podmiot świadczący usługę lombardową staje się nieograniczonym właścicielem rzeczy będącej przedmiotem przewłaszczenia, które następnie wystawiane są na sprzedaż w ramach prowadzonej działalności lombardowej.

Zatem poza udzielaniem pożyczek, działalność lombardu opiera się także na dostawie przewłaszczonej rzeczy, w odniesieniu do której będą obowiązywały odmienne zasady opodatkowania. Ich sprzedaż co do zasady będzie podlegać opodatkowaniu, zwykle stawką podstawową 23 proc. stawką. Na szczęście jednak podatnik prowadzący lombard ma możliwość opodatkowania tej sprzedaży z wykorzystaniem procedury VAT marża. Nie musi zatem naliczać podatku od wartości całej sprzedaży, a jedynie od uzyskanej marży, czyli zwykle od różnicy pomiędzy wartością sprzedaży a wartością niespłaconej pożyczki.

TEKST 2 (STRZAŁKOWY)

Kiedy można płacić podatek tylko od marży

Sprzedając zastawione rzeczy lombard zwykle nalicza VAT tylko od swojego zysku. Czasem jednak trudno ustalić taką podstawę opodatkowania

Podstawowym warunkiem zastosowania opodatkowania marży jest dokonanie dostawy towarów używanych, dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich lub antyków. Przez towary używane uważa się w tym przypadku ruchome dobra materialne nadające się do dalszego użytku w ich aktualnym stanie lub po naprawie, poza metalami szlachetnymi oraz kamieniami szlachetnymi (CN 7102, 7103, 7106, 7108, 7110, 7112; PKWiU 24.41.10.0, 24.41.20.0, ex 24.41.30.0, ex 32.12.11.0, ex 32.12.12.0 i 38.11.58.0).

Bizuteria

Co istotne, wymienione ograniczenie nie dotyczy używanych wyrobów jubilerskich, ponieważ nie są one metalami szlachetnymi w stanie surowym, w postaci półproduktów lub w postaci proszku oraz odpadami lub złomem metali szlachetnych. Organy podatkowe potwierdzają to od dawna, czego przykładem może być interpretacja Drugiego Urzędu Skarbowego Łódź-Górna z 7 listopada 2006 r. (III-1/443-24/06/ER) oraz odpowiedź Pierwszego Urzędu Skarbowego w Kaliszu z 27 października 2006 r. (PP/443-70/06/V13). W nowszych interpretacjach fiskus nadal prezentuje takie stanowisko. Potwierdzają to interpretacje: Izby Skarbowej w Katowicach z 13 grudnia 2011 r. (IBPP3/443-1066/11/AM) oraz Izby Skarbowej w Poznaniu z 26 stycznia 2011 r. (ILPP2/443-1809/10-2/ISN).

Oznacza to, że sprzedając używane wyroby jubilerskie ze złota, srebra lub innych metali szlachetnych (np. pierścionki, łańcuszki, kolczyki), również z udziałem kamieni szlachetnych, właściciel lombardu ma prawo opodatkować jedynie marżę uzyskaną przy sprzedaży tych towarów.

Bez odliczenia przy zakupie

Kolejnym warunkiem zastosowania opodatkowania marży jest nabycie rzeczy będących przedmiotem dostawy od:

- osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, niebędącej podatnikiem VAT, lub niebędącej podatnikiem podatku od wartości dodanej w innym kraju,
- podatników VAT lub podatników podatku od wartości dodanej w innym kraju - jeżeli dostawa tych towarów była zwolniona od podatku przedmiotowo lub podmiotowo,
- podatników VAT lub podatników podatku od wartości dodanej w innym kraju - jeżeli dostawa tych towarów była opodatkowana zgodnie z procedurą VAT marża.

Chodzi tu o to, aby nabywca (lombard) nie miał możliwości odliczenia podatku naliczonego z tytułu nabycia tych rzeczy.

Konieczna ewidencja

Stosowanie procedury VAT marża wymaga od podatników prowadzenia stosownej ewidencji. Przepisy nie określają jej wzoru. Ma ona jednak umożliwiać określenie kwoty marży, a więc musi zawierać w szczególności kwoty nabycia rzeczy, których sprzedaż będzie później opodatkowana w omawiany sposób.

W przypadku pojedynczych rzeczy ustalenie marży nie powinno nastręczać większych trudności. Może się jednak zdarzyć, że przedmiotem zabezpieczenia pożyczki będą dwie lub więcej rzeczy, których pojedyncza wartość nie pokrywa kwoty udzielonej pożyczki, a które będą później sprzedawane niezależnie od siebie. W takich sytuacjach marża podlegająca opodatkowaniu wystąpi dopiero w tym momencie, gdy łączna wartość sprzedanych rzeczy przewyższy wartość udzielonej pożyczki.

Wskazane rozwiązanie, którego logika opiera się na tym, że marża nie może wystąpić dopóki nie uzyskamy kwoty pieniężnej pokrywającej udzieloną wcześniej i niezwróconą pożyczkę, może być jednak kwestionowane przez organy podatkowe. Świadczy o tym odpowiedź Izby Skarbowej w Poznaniu z 12 lipca 2011 r. (ILPP2/443-665/11-3/MN). Stwierdziła ona, że podatnik zobowiązany jest do rozliczenia sprzedaży każdego z przedmiotów zastawu osobno, proporcjonalnie do wartości udzielonej pożyczki.

Rozwiązanie proponowane przez organy podatkowe opiera się na założeniu, że wartość przyjętych zabezpieczeń jest niezmienna, stąd na każdą z takich rzeczy przypada proporcjonalna część pożyczki (dzięki temu można ustalić marżę na sprzedaży poszczególnych rzeczy). Założenie to może jednak okazać się nieprawdziwe, gdyż przyjęta wartość wraz z upływem czasu może ulec zmianie, rzeczy mogą ulec zniszczeniu lub w ogóle

mogą nie znaleźć nabywcy. Może się zatem okazać, że podatnik zobowiązany będzie do zapłaty podatku od rzeczy, które udało mu się sprzedać pomimo tego, że ostatecznie nie udało mu się odzyskać pożyczonych pieniędzy, a więc żadnego zysku (marży) nie osiągnął.

TEKST 3 (STRZAŁKOWY)

Zwykle trzeba liczyć proporcję

Podatnicy prowadzący lombardu najczęściej muszą odliczać VAT od zakupów przy pomocy odpowiedniego współczynnika

To dlatego, że wykonują zarówno czynności zwolnione oraz opodatkowane, a część zakupów związana jest całością działalności. W praktyce będzie to dotyczyć wydatków ogólnych, takich jak czynsz, media, telefon, usługi księgowe. VAT naliczony w takich przypadkach odlicza się według proporcji rocznego obrotu z tytułu czynności opodatkowanych w obrocie całkowitym.

Jak obliczyć

Przy ustalaniu tej proporcji należy jednak pamiętać, że jako wartość sprzedaży opodatkowanej należy przyjąć wartość całego obrotu ze sprzedaży rzeczy przewłaszczonej w wyniku niespłacenia pożyczek, a nie tylko uzyskaną na tej sprzedaży marżę. Wynika to z faktu, że obrotem jest kwota należna z tytułu sprzedaży, która obejmuje całość świadczenia należnego od nabywcy, pomniejszona o kwotę należnego podatku. Zatem przy obliczaniu proporcji całkowity obrót ze sprzedaży rzeczy opodatkowanych z zastosowaniem procedury VAT marża należy pomniejszyć jedynie o kwotę wyliczonego od uzyskanej marży podatku.

Odmiennie zaś to wygląda w przypadku czynności zwolnionych z opodatkowania, a więc udzielania pożyczek. Tutaj obrotem jest jedynie wartość otrzymanych odsetek, prowizji, opłat manipulacyjnych oraz opłat za przechowanie. Wartość zwróconej pożyczki nie stanowi obrotu.

Zwolnienie podmiotowe

W przypadku podatników prowadzących lombardy w grę wchodzi również zwolnienie podmiotowe z VAT. Jest ono przewidziane dla podatników, u których wartość sprzedaży opodatkowanej nie przekroczyła łącznie w poprzednim roku 150 tys. zł. W tym przypadku

jako wartość sprzedaży będzie brana pod uwagę całość przychodów uzyskanych ze sprzedaży przewłaszczonej rzeczy, natomiast wartości otrzymanych odsetek, prowizji, opłat manipulacyjnych i opłat za przechowanie, jako zwolnionych z opodatkowania, nie wlicza się do tego limitu.

W praktyce jednak zastosowanie zwolnienia podmiotowego może okazać się problematyczne/ To dlatego, że nie mogą z niego skorzystać podatnicy dokonujący dostaw wyrobów z metali szlachetnych lub z udziałem tych metali. Trudno zaś wyobrazić sobie lombard, który będzie odmawiał przyjęcia w zastaw biżuterii, która z wszelkich przedmiotów mogących stanowić zabezpieczenie udzielanych pożyczek wydaje się dobrem najbardziej płynnym, a więc najlepiej nadającym się na zabezpieczenie udzielanej pożyczki.

TEKST 4 (STRZAŁKOWY)

Kasy fiskalnej raczej nie da się uniknąć

Sprzedaż sprzętu radiowo-telewizyjnego i biżuterii z metali szlachetnych zawsze musi być udokumentowana paragonem

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów z 26 lipca 2010 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących (DzU nr 138, poz. 930, ze zm.) zwalnia się z obowiązku ewidencjonowania sprzedaż w zakresie czynności wymienionych w załączniku do rozporządzenia. We załączniku tym, pod pozycją nr 23 widnieją usługi finansowe i ubezpieczeniowe (PKWiU 64-66). Działalność lombardowa klasyfikowana jest pod numerem 64.92.19.0 PKWiU jako „Pozostałe usługi udzielania kredytów (z wyłączeniem udzielanych przez instytucje finansowe), gdzie indziej niesklasyfikowane”.

Sprzedaż przedmiotów

W związku z tym, co do zasady, podstawowa działalność lombardu jaką jest pożyczanie pieniędzy „pod zastaw” jest zwolniona z obowiązku ewidencjonowania sprzedaży za pomocą kasy fiskalnej. Będzie tak jednak do momentu, w którym podatnik prowadzący lombard dokona dostawy (przewłaszczonego jako zabezpieczenie udzielonej pożyczki):

- sprzętu radiowego, telewizyjnego i telekomunikacyjnego, z wyłączeniem lamp elektronowych i innych elementów elektronicznych oraz części do aparatów i urządzeń do operowania dźwiękiem i obrazem, anten (PKWiU ex 26 i ex 27.90),
- sprzętu fotograficznego, z wyłączeniem części i akcesoriów do sprzętu i wyposażenia fotograficznego (PKWiU ex 26.70.1),
- wyrobów z metali szlachetnych lub z udziałem tych metali, która nie może korzystać ze zwolnienia od podatku, o którym mowa w art. 113 ust. 1 i 9 ustawy o VAT,
- nagranych, z zapisanymi danymi lub zapisanymi pakietami oprogramowania komputerowego, w tym również sprzedawanymi łącznie z licencją na użytkowanie: płyt CD, DVD, kaset magnetofonowych, taśm magnetycznych (w tym kaset wideo), dyskietek, kart pamięci, kartridżów.

W przypadku sprzedaży wymienionych wyrobów nie obowiązuje ogólne uprawnienie do zwolnienia ze stosowania kasy rejestrującej (ze względu na limit obrotów: 20 tys. zł dla nowych firm i 40 tys. zł dla pozostałych). Wtedy bez względu na wielkość sprzedaży zwolnienie ze stosowania kasy fiskalnej jest wykluczone. Nawet lombard, który byłby podmiotowo zwolniony z VAT, to tego typu sprzedaż będzie podlegać obowiązkowi zaewidencjonowania przy pomocy kasy fiskalnej.

W praktyce więc trudno wyobrazić sobie lombard bez kasy fiskalnej bo sprzęt radiowo-telewizyjny, fotograficzny oraz wyroby z metali szlachetnych (obok sprzętu elektronicznego) stanowią większość przedmiotów zabezpieczających udzielone pożyczki.

Jakie dane trzeba podać

Jeżeli podatnik będzie zobowiązany do zainstalowania kasy fiskalnej ze względu na sprzedaż wymienionych wyżej wyrobów, to obowiązkowi rejestracji za pomocą kasy będzie podlegała również pozostała jego sprzedaż dotycząca przewłaszczonych rzeczy. Niemniej jednak przychody związane ze spłatą pożyczek (odsetki, prowizje, opłata za przechowanie) nie będą podlegały takiemu obowiązkowi (jako przychody z działalności zwolnionej z tego obowiązku). Nie zmienia to jednak faktu, że podatnik może rejestrować takie obroty dobrowolnie.

Nie można także zapominać, że w przypadku stosowania procedury opodatkowania marży ewidencjonowaniu podlegać będzie pełna kwota sprzedaży (należności), a nie sama marża. Wynika to z § 7 ust. 7 rozporządzenia z 28 listopada 2008 r. w sprawie kryteriów i warunków

technicznych, którym muszą odpowiadać kasy rejestrujące oraz warunków ich stosowania (DzU nr 212 poz. 1338; ze zm.). Zgodnie z tym przepisem podatnicy prowadzący ewidencję przy zastosowaniu kas rejestrujących, u których podstawą opodatkowania jest kwota prowizji lub inna postać wynagrodzenia za wykonane usługi w ramach umowy agencyjnej, zlecenia, pośrednictwa lub innych umów o podobnym charakterze albo też marża, ewidencjonują na potrzeby obliczenia osiąganego przez nich obrotu oraz kwot podatku należnego, całą wartość sprzedaży własnej oraz prowadzonej na rzecz lub w imieniu innych podatników. Potwierdziła to Izba Skarbowa w Poznaniu w interpretacji z 29 listopada 2011 r. (ILPP1/443-184/07-2/BD).

Z tego względu praktycznym rozwiązaniem jest przyporządkowanie dla tego typu sprzedaży odrębnej pozycji na kasie fiskalnej, tak aby nie była ona łączona z inną sprzedażą opodatkowaną stawką podstawową, rejestrowana zwykle pod pozycją A.

Autor jest doktorem nauk ekonomicznych, biegłym rewidentem, prezesem zarządu Biura Rachunkowego JURCZYGA sp. z o.o. w Pilchowicach